

Toppet skallesluger *Mergus serrator*

Red-breasted merganser

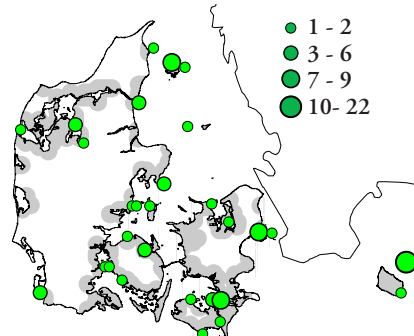
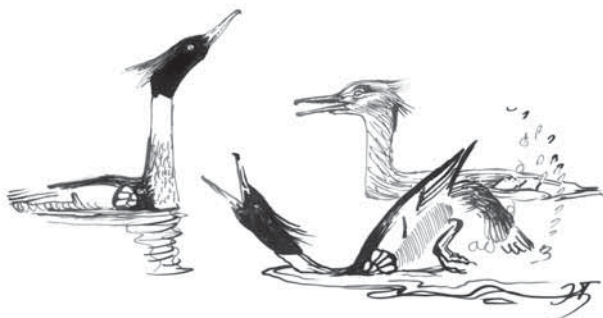

Fig. 2. Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing site for birds later recovered and breeding distribution (1993-96).

Toppet skallesluger er en almindelig ynglefugl i Danmark, hvor den næsten udelukkende yngler ved kysterne. Skandinavien udgør artens hovedudbredelsesområde i Europa, og den relativt store bestand i Danmark er blandt de sydligste. Nord for Danmark yngler arten også hyppigt inde i landet. Toppet skallesluger yngler desuden i de nordlige egne af Asien og Nordamerika. Der blev talt mange fældende fugle i de danske farvande, specielt i Limfjorden, sidst på sommeren i 1970'erne. De store flokke synes dog forsvundet i slutningen af 1980'erne (Laursen m.fl.

1997). Limfjorden, Smålandshavet og Det Sydfynske Øhav er vigtige træk- og overvintringsområder for de europæiske bestande (Laursen m.fl. 1997).

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev den første toppede skallesluger ringmærket af H.C.C. Mortensen i 1898. I alt er der mærket 777 toppede skalleslugere (fig. 4). Det største antal er mærket i perioden 1934-1937, hvor O. Wilhjem ringmærkede 260 unger på øerne Dyrefod og Suderø ved Falster samt på Græsholm ved Christiansø.

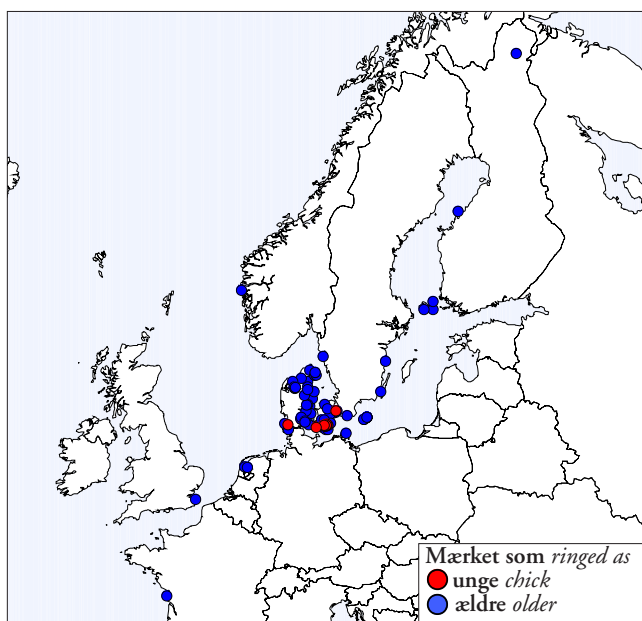

Fig. 1. Samtlige genfund af toppet skallesluger ringmærket i Danmark (n=92). All recoveries of red-breasted merganser ringed in Denmark (n=92).

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 777

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries 92

-heraf uden for Danmark Recovered abroad 20(22%)

Antal fugle No. of individuals 87

-heraf mærket som unger Ringed as chicks 18(21%)

Genmeldingsandel Proportion recovered 11%

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 39

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird min. 14 år 2 mdr.

Længste afstand Longest dist. Finland Finland 1.650 km

Nordligst Northernmost Finland Finland (69° 04'N)

Sydligst Southernmost Frankrig France (45° 59'N)

Østligst Easternmost Finland Finland (27° 33'N)

Vestligst Westernmost Frankrig France (01° 20'W)

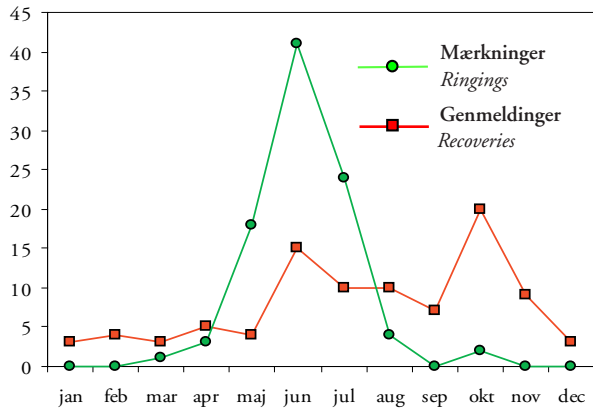

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af toppet skallesluger. Month of ringing and recovery of recovered red-breasted merganser.

Af de 87 genmeldte fugle er 77 (89%) mærket i månederne maj-august (fig. 3), enten som unger eller potentielle danske ynglefugle. Det er ret enestående, at en så stor del af genmeldingerne drejer sig om danske ynglefugle. De genmeldte fugle er mærket ved en lang række danske kystlokaliteter (fig. 2). I alt 39 toppede skalleslugere, mærket i udlandet, er genfundet i Danmark.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. Hovedparten af ungerne er mærket i området omkring Lolland-Falster, og de er alle genmeldt i deres første leveår tæt på mærkningslokaliteten. Længste afstand mellem mærk-

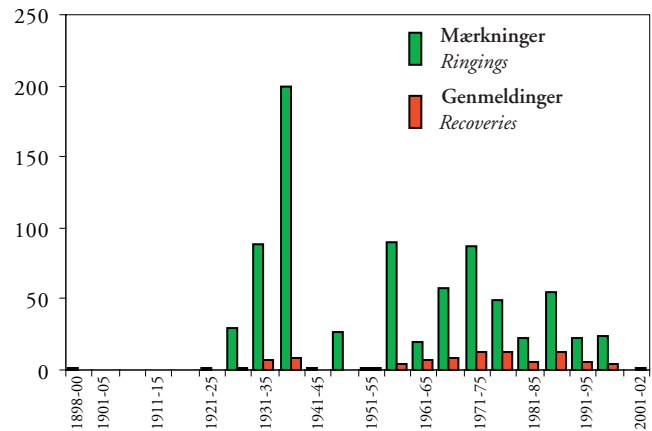

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for toppet skallesluger ringmærket i Danmark. Ringing and recovery year of red-breasted merganser ringed in Denmark.

nings- og genfundslokalitet er 91 km (fra Amager til Falster).

De fleste danske ynglefugle, genmeldt i yngletiden mindst et år efter mærkningen, er genfundet tæt på mærkningsstedet. En redeunge fra Christiansø blev to år senere genmeldt ved Vättern i Sverige i august, men det er uvist om fuglen ynglede eller evt. fældede i Sverige.

Hovedparten af de danske toppede skalleslugere forbliver i landet året rundt, men enkelte er dog genfundet syd for Danmark. Der er tre genfund fra IJsselmeer i Holland fra hhv. december, januar og april, og én dansk ynglefugl er genmeldt fra det sydlige England i midten af maj (fig. 1). Desuden er

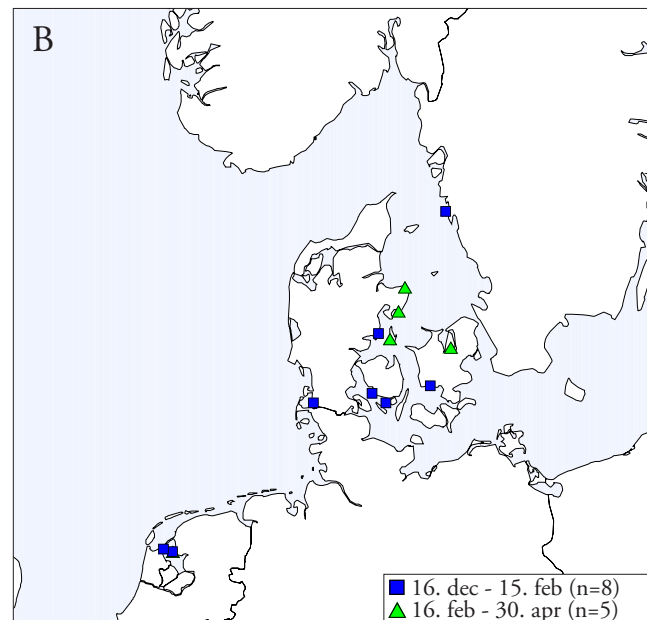
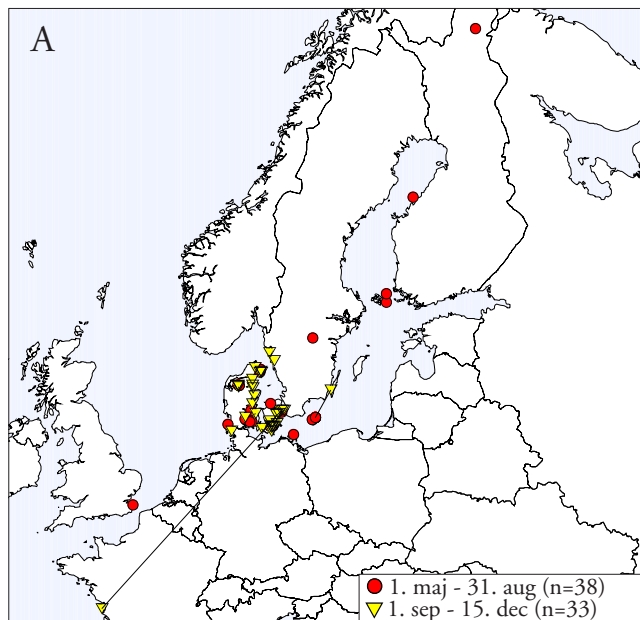

Fig. 5. Genmeldinger fra A) yngletiden og efterårsperioden og B) vinter- og forårsperioden af toppet skallesluger ringmærket i Danmark. Linjer på kort A angiver direkte efterårstræk. Recoveries during A) the breeding season and autumn and B) winter and spring of red-breasted merganser ringed in Denmark. Lines on map A indicate direct autumn migration

én fugl, mærket om vinteren i det sydlige England, genfundet i Danmark i yngletiden (fig. 6).

Den sydligste genmelding af en danskmærket fugl er fra Frankrigs atlantehavskyst i oktober, fire måneder efter, at fuglen blev mærket som voksen i starten af juni på Amager.

Træk- og vintergæster. Genfundene af danskmærkede fugle (fig. 5) samt fund af fugle mærket i udlandet (fig. 6), viser, at Danmark i træk- og vinterperioden gæstes af fugle fra Norge, Sverige, Finland, Estland og Rusland. Fuglene fra disse nord- og østlige bestande er genfundet i Danmark i perioden oktober-februar. På Christiansø er fugle, mærket helt frem til midten af maj, efterfølgende genfundet langs den svenske og finske Østersøkyst.

Genmeldings- og dødsårsager

De fleste af de genmeldte fugle er døde, og kun en mindre del er aflæst i live (fig. 7A). De fleste døde fugle er fundet uden nærmere præcisering af dødsår-

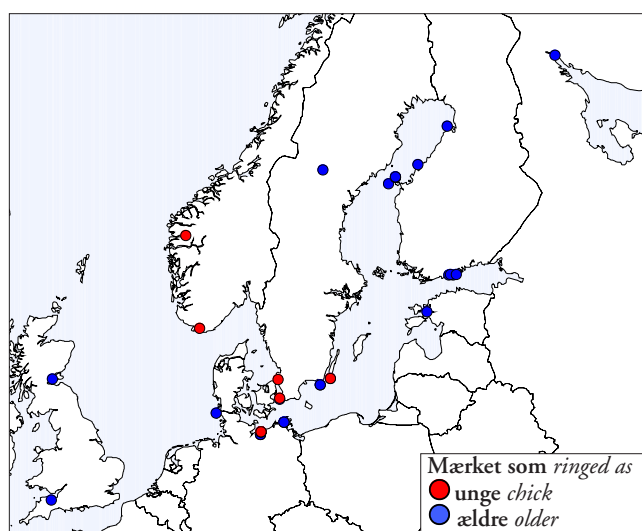

Fig. 6. Mærkningslokaliteter for toppet skallesluger ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=39). Ringing locations of red-breasted merganser ringed abroad and recovered in Denmark (n=39).

sag, mens 41 % er blevet skudt (fig. 7B). Den ældste fugl blev fundet død i et fiskegarn ved den finske kyst 14 år og 2 mdr. efter, at den blev ringmærket som voksen på Christiansø.

English summary

The red-breasted merganser is common breeder in Denmark, mainly breeding in coastal sites. Many previously moulted in Limfjord, but this site seems to have lost its importance. A large proportion of red-breasted mergansers remain in Danish waters during winter.

The first red-breasted merganser was ringed in 1898, with most ringed in 1934–37. The majority of the recovered birds were ringed either as chicks or as adults in the breeding season. The recoveries indicate that most of the Danish red-breasted mergansers remain in Danish waters throughout the year. A few have been recovered at the IJsselmeer and one in southern England. Outside the breeding season, from October to February, visitors from Norway, Sweden, Finland, Estonia and Russia have been found in Denmark. A large proportion of the birds were hunted and 9% of the dead birds were caught in fishing nets.

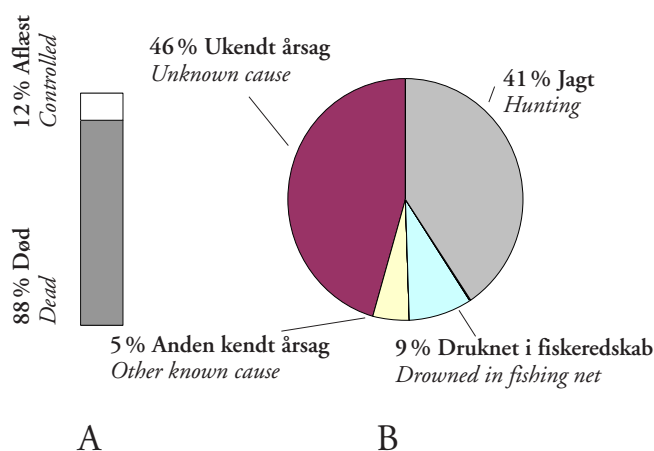

Fig. 7. A) Genmeldingsårsager (n=92) og B) dødsårsager (n=81) for toppet skallesluger ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=92) and B) cause of death (n=81) for red-breasted merganser ringed in Denmark